IstanbulArtNews

Kasım, 2014 Sayı: 3

ODAK YAZAR

Hiçbir şeye vaktim yetmiyor

Bu ayın Odak Yazarı Hikmet Hükümenoğlu... Sorularımızı yanıtlayan Hükümenoğlu, "Okurlarımın da aslan olmalarındansa kurt olmalarını tercih ederim. Ben nasıl benimle oyun oynayan kitapları okumayı seviyorsam, yazarken de okuyucuyla oyun oynayan kitaplar yazmayı seviyorum" diyor.

FOTOĞRAF: İBRAHİM AKGÜN

Hikmet Hükümenoğlu

ARZUHAN BİRVAR
HÜSEYİN KESİM

Daha önce finans sektöründe çalışıyordunuz. Bir yandan da edebiyat ve müzikle ilgileniyorsunuz. Sonra hayatınızda bir yazma süreci başlıyor. Nasıl oldu bu geçiş? Sizi yazmaya teşvik eden neydi? İlk romanınızı bitirdiğinizde ne oldu?

Finans sektöründe 10 seneyi bitirdikten sonra bir anda bunalmadım tabii, yavaş yavaş oldu. Her an bir çıkış noktası bekliyordum. Bir şey olsun da kaçayım diyordum. Ve bir noktada tepem attı, istifa ettim ayrıldım. Ani bir karar oldu. İstifa ettikten sonra ise bir boşluk oldu hayatımda. Boşluktan istifade, o güne kadar yapmak isteyip de yapamadığım her şeyi tek tek denemek istedim. İlk olarak müzikle ilgilendim. Gördüm ki Türkiye'deki müzik sektöründe benim istediğim şekilde bir şey üretmek ve onu insanlara ulaştırmak mümkün değil. On sene önce, özellikle internet bu kadar yaygın değilken, gidip plak şirketleriyle görüştüm, demolar da hazırladım. Benim yaptığım tarzda müzikle ilgilenen bir yer vardı. Sağ olsunlar dediler ki, "biz bunu çıkarırız ama o, orada kalır. Kimsenin haberi olmaz…" Böyle bir maceram oldu. Beş altı ay onunla uğraştım. Sonra baktım, hayatımın geri kalanını o şekilde devam ettirmek beni tatmin etmeyecek. O güne kadar yapmak isteyip de yapamadığım ikinci şey, bir roman yazmaktı. Roman yazmayı deneyeyim dedim. Yazamayacağımı düşünüyordum. Öyle maymun iştahlı bir adamım ki ben. Bir de kendi yazdıklarımı okumaktan çok rahatsız olan bir adamım. İki haftada vazgeçerim diyordum. Öyle olmadı. Romanı bir senede bitirdim. Bir sene sonra bittiğinde ne hissettim? Öyle aşırı bir sevinç hissetmedim. Bitti ama bundan sonra ne yapacağım, kimseye okutacak mıyım, okutmayacak mıyım? Okutursam ne olur? O stresli bir dönemdi. Sonra, cesaret ettim ve yolladım yayınevlerine. Cevaplar gelmeye başladı. Ondan sonrası çok büyük bir heyecan. Bittikten sonra yaşayamadığım sevinci, yayınevinden cevap alınca yaşadım… Sonra basıldı… O zamandan beri de roman yazmak dışında başka bir iş yapmıyorum.

İlk romanınız olan "Kar Kuyusu"nda, Nur'un kuyuya düşmesi romanın nirengi noktalarından. Nur'un kuyudan "alnının akıyla" çıkması onu sorumluluk alabildiği, etrafındakilere yardım edebildiği, çevresine karşı dirençli olabildiği bir yaşamı da beraberinde getiriyor gibi. Kuyu sizin için nedir? Kimler kuyuya inmek ister?

Kuyu, bir sürü şey olabilir. Daha önce çok kullanılmış bir imge. Örneğin Murakami sık sık kullanır. Ben de zaten Murakami hayranlığımın tepe noktasındayken "Kar Kuyusu"nu yazdım. Mutlaka içinde bir gönderme olması gerekiyordu. Benim kullandığım anlamıyla -Murakami de hemen hemen aynı anlamda kullanıyor- karakterin kendi bilinçaltına daldığı, bastırılmış sıkıntılarının ortasına düştüğü ve çözemeyip karanlıkta kaldığı ruh hali diyelim. Yorumunuza katılıyorum, oraya girip sonra oradan çıkması, sorumluluk alması, daha önce kendisiyle ilgili yüzleşmek istemediği şeylerle yüzleşip, hayatta bir adım ileriye gidebilmesine karşılık geliyor. Kuyudan çıkmak onu temsil ediyordu o romanda…

Peki, Nur ve Nuri arasındaki isim yakınlığı aralarında bir koşutluk oldu-

IstanbulArtNews

Kasım, 2014 Sayı: 3

ğunu düşündürüyor. Nur 'un kuyuda Nuri'nin köpeğini alt etmesi ve Nur'un bir yüzleşme yaşaması var. Nuri'yi Nur'un gizliden gizliye korktuğu ötekibenliği olarak konumlandırabilir miyiz?

Tabii ki, evet. Yazarken belki bu kadar derin düşünmüyorsunuz. Ama bir okur size böyle bir yorum getirdiği zaman, parçalar yerine oturuyor ve tabii öyle de okunabilir ve ne kadar da güzel olur öyle okunsa diyorsunuz. Ben bilinçli olarak bunu bu şekilde düşünüp yazmamışımdır. Ama tabii Nuri ile Nur'un isimlerinin benzerliğinde çok planlı programlı, matematiksel bir şey var. Nur'un Nuri'nin köpeğini öldürmesi, bir anlamda kitabın dönüşüm noktası. Vahşi bir sahne ama bir yandan da aralarındaki iletişimin başladığı nokta. Kendisinden farklı bir şeyden, yabancı bir şeyden korkma sürecinden çıkıp onu anlamaya çalışması ve o korkuyu yenme durumu… Sadece Nuri ile değil, Nur'un kendi hayatındaki, yani Nuri ile hiç alakalı olmayan şeylere yönelik korkuları için de geçerli. Dolayısıyla söylediğiniz tabii ki de çok doğru.

Hatırlarsınız birkaç sene önce de "Secret" diye bir kitap vardı. Bunlar dönem dönem moda oluyor. İnsanlar aradıkları şeyi bulmaya çalışıyorlar. Belki bir süre mutlu oluyorlar ama bir süre sonra etkisini kaybediyor. Yeni bir şey çıkınca, süreç devam ediyor. Bu üzücü bir şey... İnsanların bu kadar bilinçsizce ve bu kadar pamuk ipliğine bağlı bir şekilde bir şeye bağlanmaları ve kendilerini kurtarmaya çalışmaları.

"47 Numaralı Kamara" adlı romanınızda dil ve gerçeklik ilişkisi başat rol oynuyor. Kitabın ana karakteri (Murat) hikâyenin kendisine ait olduğunu haykırırken, yazar o benim eserim diyor. Yapısalcılık sonrası eleştiride dilden önce bir gerçekliğin mümkün olmadığını anımsarsak, karakterin (Murat'ın), yazarın elinde bambaşka bir hikâyeye dönüşen hayatını gördüğünde, aslında, o güne kadar yaşadığını düşündüğü hayatı yaşamamış olduğunu fark etmiştir diyebilir miyiz?

Öncelikle şunu belirtmek isterim. Ben o kitabı çok eğlenerek yazdım. Eğlenmek için yazdım açıkçası. Tabii ki gayet ciddi, üzerinde uzun uzun konuşulabileceğimiz temalar çıkıyor kitabın içinden. Elbette diyebiliriz. Benim oradaki esas derdim, hani şu "yazar öldü mü, yaşıyor mu" tartışması üzerinden eğlenmekti. Yani bir roman yazarından bağımsız olarak değerlendirilebilir mi? Roman tek başına var mıdır? Bu tip sorularla bir parça dalga geçmekti. Elbette, kibarca dalga geçebilecek kadar. Bir de kendimi bir romanın içine son derece antipatik bir karakter olarak koyup yazmanın tek yolu –ki bu yine çok kullanılmış bir postmodern kalıp- bu kurguyu kullanmaktı. Ama söylediğiniz tabii ki çok güzel bir yorum. Aksini iddia edemem.

Yaşadığımızı sandığımız hayatı ya da kişiliğimizi de işin içine sokabiliriz. Kişiliğimiz, kendimizi nasıl gördüğümüz ve dışarıdan nasıl gördüğümüz... Kendimizi nasıl gördüğümüz ile dışarıdan bize bakan insanların gördüğü tamamen farklı. Bizim kendi kendimiz hakkında kurguladığımız hikâyelerle dışarıdaki insanların bizim o hikâyelerimizi nasıl algıladığı tamamen farklı. Tabii ki o roman da bunun bir izdüşümü. Hikmet olarak benim kafamda kurguladığım bir Hikmet var.

Bazen abartıyorum kendi kafamdaki Hikmet'i, bazen acımasız davranıyorum ona. Ama, yüzde yüz eminim ki, beni kırk senedir tanıyor da olsanız bile sizin kafanızdaki Hikmetle benim kafamdaki Hikmet tamamen farklı iki insan. Aynı şey, benim karakterlerim için de geçerli. Karakterleri yazarken kafamda hayali bir okur var diyelim. Onun karakteri nasıl algılayacağını düşünüyorum, tasarlıyorum. Benim karakteri nasıl yarattığımdan öte, okur o karakteri nasıl algılayacak. Benim istediğim gibi algılaması için ben o karaktere nasıl ilaveler yapabilirim veya onu nasıl tasvir edebilirim, onu düşünüyorum. Sonunda, sizin algıladığınız karakterle benim yazmak istediğim karakterin umarım alakası vardır, ama eminim ikisi aynı değildir. Dolayısıyla, hakikaten yazar olarak bir noktadan sonra kitabı kendi haline bırakmak lazım.

"Küçük Yalanlar Kitabı"nda yıllarca ayrı kalmış iki kardeşten biri olan Faruk, babasının yanında büyümüş devlet-baba'nın yanında kendini yetiştirmiş. Evden kaçan diğer kardeş olan Tevfik ise, sevdiği ve anne sıcaklığını bulduğu Sofiya'nın yanında edebiyata, müziğe, sanat, sevgiye dayalı bir evde geçirir yaşamını ve hatta evden hiç çıkmamaya çalışır. Romanınızda, Evin dışı/ Baba ile Evin içi/ Sevgi/ Sofiya/ Anne/ sanat karşıtlığı kurabilir miyiz?

Elbette kurabiliriz. Bir kere, Tevfik ile Faruk birbirine çok zıt karakterler. Bu biraz da ayrı ortamlarda büyümelerinden kaynaklanıyor. Ve Sofiya zaten Tevfik'in hayatını tamamen değiştiren bir kadın. Onun sunduğu, o hafif bohem, yabancı hayatla, Faruk'un yaşadığı o -çok güzel söylediniz- o "devlet baba" yanındaki, baskıcı ve modernizmin ilk zamanlarındaki kafa karışıklığının en yoğun yaşandığı hayatın arasında bir uçurum var. Bu da, iki karakterin kimlikleri arasındaki uçurumu kapanmaz bir hale getiriyor. Ama sonra bir şekilde kapanıyor. Öte yandan, ikisi de ruhen sağlıksız karakterler. Bir tanesi zaten malum sebeplerden dolayı sağlıksız, ötekisi hayattaki tek değer verdiği şeyi kaybettikten sonra bir türlü kapatamamış o defteri. Hâlâ o noktada yaşamaya, o hayatın içinde tutunmaya çalışıyor. Fakat hayatın değil, hatıraların içine hapsolmuş. O şekilde yaşayan ve dışarıyla iletişim kuramayan bir karakter.

"04:00" romanınız korkulu sahnelerle başlıyor: kasvetli ve zehir saçan bir şehir, Beyoğlu'nun taşrası Tarlabaşı'nın karanlık sokakları, karanlık insanlar, bebek kaçırma, cinayet, asit yağmurları, ölen kuşlar, tüm bu kasvetin üstünü örtmeye çalışan reklamlar ve onların güdümünde duyarsız insanlar… Tüm bunlara kendi yaşam tarzıyla direnmeye çalışan birisi var. Onun da trajik sonunu sanki en başından anlatıyor falcı kadın. Ancak romanın sonunda tam tersi oluyor gibi. Giray'a neler oluyor? Kaybetmiyor sanki?

Ne kadar çok Tevfik'e benziyor... Umarım kaybetmiyordur. Sevdiğim karakterlerin sonunu iyi düşünmeye çalışıyorum. Kitapta açık açık yazmasam da kafamın içinde onlara iyi bir gelecek tasarlıyorum. Romanda yazmadım ama umarım iyi şeyler oluyordur. Aslında onun yaşadığı şehirde çok iyi şeyler olma imkânı da pek yok maalesef. Yani oradan kaçmadığı sürece, kendisine daha güzel bir yer bulamadığı sürece, Tevfik gibi o da bir ormanın içinde kulübe bulup, orada münzevi hayatı yaşamadığı sürece, o şehirde çok çok iyi şeyler olmasının imkânı yok. Giray'ın, aslında hiçbirimizin çok mutlu olmasına şu anda imkân yok. Yine de, gidip kendisini köprüden atacağı bir noktada bitmiyor kitap.

"04.00"te toplumun içinde kol gezen iki tema: çılgınlık ve korku. Bu ikisi birbirini doğuruyor gibi zaten. Günümüzden yıllar sonrasında geçtiğini düşündüğümüz romanınızın bu bakımdan günümüze nasıl bir eleştiri yönelttiğini söyleyebiliriz?

Aslında ben günümüzden yıllar sonra geçtiğini düşünmüyorum. Benim kafamda paralel evrenler var. Aynı zamandayız ama o başka bir İstanbul, bu İstanbul'a çok benzeyen farklı bir şehir. "04:00"ü yazarken bizim yaşadığımız "asıl" İstanbul hakkında, şu anda olduğum kadar kötümser değildim. Ama "04:00"te de İstanbul tıpkı böyle kocaman bir inşaat halindedir. Biz de artık insanları öldüren dev bir inşaatın içinde yaşıyoruz. Yazdıklarım gerçek çıkıyor, ne mutlu bana diye de sevineceğim bir durum yok elbette. İşin politik kısmını bir tarafa bırakırsak, şehircilik olarak, yaşadığımız şehrin atmosferi olarak, çevre olarak, o kadar korkunç bir noktaya doğru gidiyoruz ki… Bu şehirde yaşamak tam bir kabus, trafiğinden tutun, ağaç olmamasından, susuzluktan… Bu hem bizim bilinçsizliğimizden kaynaklanıyor hem de kötü yönetimimizden kaynaklanıyor. Sadece yönetimi suçlamamak lazım, biz de bilinçsizce yaşıyoruz. Gittikçe de kötüye gidiyoruz. Onun için, çok karamsarım. Ve Giray'ın da çok iyimser bir insan olmadığını düşünürsek, aşırı mutlu bir gelecek beklemiyor onu.

Siz düşünüyor musunuz İstanbul'u terk etmeyi?

Her zaman düşünüyorum. Ama terk edemem. Yani, ben çok yerleşik biriyim, göçebe ruhu olmayan bir insanım. Öyle insanları çok kıskanırım. Çok imrenirim onlara. Giray gibi ben öyle sırt çantama iki parça değerli eşyamı koyayım, başka bir eve taşınayım… Asla yapamam demeyeyim ama şu anda zor görünüyor. Hep İstanbul'dan bahsediyorum ama İstanbul'un o kadar azını biliyoruz ki.

Özellikle, çıkıp dolaşmıyorsanız, İstanbul'u keşfedeceğim demiyorsanız, o kadar küçük bir çevrenin, küçük bir dairenin içinde yaşıyoruz ki hepimiz. Okula giderken de öyle işe giderken de öyleydi benim için. Sürekli gittiğim iki üç yer var. İşte, gittiğim sinema hep belli bir sinema. Yemek yediğim restoran belli bir restoran. Ailemin evi şurada, arkadaşlarımın evi şurada… Böyle bir çizgi çizsek İstanbul'un belki de ellide birinin içinde yaşıyorduk. Bunun dışında ise kocaman, canavar gibi büyüyen bir şehir. 04:00'te de öyleydi. Şehir gittikçe büyüyor, ucu bucağı yok. Bir de ne kadar uzağa kaçarsak kaçalım, gittiğimiz yeri kendimize benzetiyoruz. Demek ki bizim ruhumuz böyle.

"04.00" Romanınızda İstanbul'un distopik betimlemelerine, insanların sonsuz bencilliğine, tüketim ideolojisine eşlik eden astral seyahat, birtakım melekler ve gizli birtakım dalgalara inanan insanlar var. Bu unsurlar romanın kurgusunda temeli oluşturuyorlar…

Arkama bakmadan kaçıyorum öyle insanlardan. Özellikle ben kitabı yazarken çok moda olmuştu bu meleklerle ilgili anlayış. Toplumumuzun şöyle bir ihtiyacı var: bizi kurtaracak, bizi daha huzurlu, daha mutlu yapacak, hayatta yol gösterecek bir şeye inanmak, bir sistem bulmak. Bu doğal bir ihtiyaç. Sadece bizim toplumda değil bütün toplumlarda öyle. Bazı insanlar bunu dini inançlarıyla karşılıyorlar. Bazı insanlar da dinin dışında birtakım şeyler arayıp bulmaya çalışıyorlar. Bazen ikisini bir arada yapıyorlar. Bu son zamanlarda işte new-age diye adlandırılan şeyler, ne denir onlara bilmiyorum, düşünce kalıpları ya da yeni sistemler gelişiyor. Hatırlarsınız birkaç sene önce de "Secret" diye bir kitap vardı. Bunlar dönem dönem moda oluyor. İnsanlar aradıkları şeyi bulmaya çalışıyorlar. Belki bir süre mutlu oluyorlar ama bir süre sonra etkisini kaybediyor. Yeni bir şey çıkınca, süreç devam ediyor. Bu üzücü bir şey... İnsanların bu kadar bilinçsizce ve bu kadar pamuk ipliğine bağlı bir şekilde bir şeye bağlanmaları ve kendilerini kurtarmaya çalışmaları.

Örneğin edebiyatla uğraşsak, farklı mı olur sizce?

Mesela. Herhangi bir şeyle uğraşsak. Ne bileyim… Kendimizi geliştirecek başka şeylerle ilgilensek. Tamam çok istiyorsa onunla da ilgilensin insanlar. Ben kimsenin neyle ilgilendiğine karışmak istemiyorum. Kuralcı bir adam değilim. İnsanlara karşısına kurallar koyup şunu yapın bunu yapmayın, ya da bu çirkindir bu değildir diyemem. Benim karakterime uygun değil. Ama insanı daha iyi yere götürecek o kadar çok şey var ki dünyada. Dediğiniz gibi, edebiyat var. Her türlü sanat var. Sinema var. Felsefe var. Psikoloji var. Farklı bilimler var. Hobiler var. Resim yapılabilir. Heykelle uğraşılabilir. İnsanlar çocuklarıyla daha çok vakit geçirebilir.

Özellikle kişisel gelişim kitaplarının yarattığı, klişe bir, kişisel gelişim söylemi var ve siz bu konuda dertli olduğunuzu söyleşilerde de belirtiyorsunuz. Romanlarınızda da New Age kültürü ile kişisel söylemine yönelik göndermeler bulmak da mümkün. Bireysel/çıkarcı/ kısa yolcu/ilerlemeci bir model sunan kişisel gelişim söylemi ile kişinin tüm zaaflarını ve ince noktalarını ortaya koyan edebiyat arasında bir karşıtlık kurabilir miyiz?

Evet tabii ki. Kişisel gelişime karşı değilim. İnsan kişisel gelişim kitabı da okuyabilir, oradan bir şeyler de görebilir. Bundan para kazanma kısmına karşıyım ben. Ticaret olmasına, bunun endüstriyel hale gelmesine karşıyım. Bu bir sistem haline getirilip bir milyon kişinin önüne koyulduğu zaman o artık fayda sağlama özelliğini kaybediyor. Yoksa insan kendisini geliştirmek için ne yapıyorsa yapsın. Artı, ben de sürekli kendimi geliştirmekten hoşlanan bir adamım. Sürekli bir şeyler deniyorum, bir şeyler araştırıyorum. Belki bunların bir kısmı kişisel gelişim kategorisine de girebilir. Dediğim gibi, iş endüstriyel bir hal aldığı zaman, birtakım insanlar bundan para kazanmaya başladığı zaman, benim canım sıkılmaya başlıyor. Orada, kaçıyorum.

Maalesef edebiyatta da bunun uzantılarını görmeye başladık doğal olarak. Edebiyat sektörü, ülkemizde son derece küçük bir sektör olduğu için, piyasa olarak küçük bir piyasa olduğu için, en çok nereden para kazanılıyorsa sistem de oraya yöneliyor. Daha zengin bir piyasa olsa, bir tarafta çok satan bir şey, belki diğer tarafta daha nitelikli şeylerle dengelenir. Mesela, beş-altı senedir, Elif Şafak'tan sonra herkes, Mevlana hakkında, edebi olan-olmayan, kurmaca-kurgu dışı kitaplar yazmaya başladı. Mevlana endüstrisi doğdu bir anda. Eminim, içlerinde değerli kitaplar vardır, ama bir anda Türkiye'de binlerce kişinin aynı anda bu konu hakkında yazması, okuması, iki sene sonra da o ilgiyi kaybetmeleri. Bu tamamen kapitalist düzenin yayıncılık piyasasına yansıması...

Romanlarınızda mekân da çoğu kez canlı bir unsur olarak kişilere eşlik ediyor. Kafası karışık kahramanın çeşitli dehlizlerde, tünellerde, gizli yollarda kaybolduğu anlar yer alıyor. Kitap ilerledikçe gitgide kafası daha çok karışıyor, daha derin, tenha yollarda buluyor kendini veya kayboluyor. Karakterin psikolojisi ile bu karmaşık yollar arasında bir bağ kurmak mümkün mü?

Tabii. Kullandığım birtakım motifler var. O dehlizler, kuyular, karanlık yerler, karakterin öyle yerlerde kaybolması ve sonra dışarı çıkması, dışarı çıktıktan sonra hikayenin çözüme yaklaşması, "47 Numaralı Kamara"da da vardı. "Kar Kuyusu"nda da vardır. Belki çok az Küçük Yalanlar Kitabı'nda var. "04:00"da zaten var. Orada da Giray yer altına iniyor ve yer altı dehlizlerle dolu. Bazı hususlarda kendi kendimi tekrar etmekten hoşlanıyorum. Sevdiğim yazarlar vardır sürekli aynı motifleri kullanan. Yazarken ben de aynısını yapmayı seviyorum.

Asmalımescit'in arka sokaklarında yer aldığını duyduğumuz, yolların karakterin düşünceleriyle birlikte karmaşıklaştığı, sahnenin karardığı, kargaların belirdiği o düğümde, yerinin ikinci bir defa bulunamadığı, sadece belli kişilerin bir kere ulaşabildiği, bir an belirip sonra kaybolan bilge kitapçı kimdir? Sizin için ifade ettiklerini merak ediyorum.

Bunu fark edip bana soran ilk kişisiniz. Bütün kitaplarımı okuyan arkadaşlarım bile ben söylemediğimde farkına varmıyorlar. O bir oyun. Benim kendi kendime oynadığım bir oyun. Bunu okuyucular da fark edip oyuna katılırlarsa çok mutlu olurum şu anda olduğu gibi. Ve o karakteri bundan sonra da bütün romanlarımın içerisine bir şekilde koymak istiyorum. Kitapçı her romanda biraz değişiyor. Bazen romanın içinde de değişiyor. O böyle bir sürekli şekil değiştiren, hatta sürekli yaşı değişen biri. Bir büyüyor bir küçülüyor. Dükkânın yeri de değişiyor. İlk zamanlar Asmalımescit'ten bir sokaktan giriliyordu ama şimdi yeni kitapta bambaşka bir yerden girilecek. "Lost"taki ada gibi o sürekli yer değiştiren, gerçekte var olup olmadığı tabii ki meçhul, bir kitapçı. Orada kitap satan kişi kim onu da bilmiyoruz. O bazen romandaki kahramanlara sadece benim bildiğim şeyleri anlatıyor, ipuçları veriyor. O yüzden benimle alakası olabilir. Olmayabilir de. İlk romanımda Nuri buluyordu onu. Bir romanda ot içiyorlardı, herkesin kafası iyiydi, o yüzden her şey bulanıktı. Öyle kaldı o. Çok seviyorum o kitapçıyı. Ama günün birinde bir bilimkurgu yazarsam eğer, 3000 yılında Mars'ta falan geçen bir roman olursa, oraya nasıl sokacağımı bilmiyorum. Böyle bir işe girdim diye bazen kendi kendime de kızıyorum. Ama oyun oynamak iyidir. Edebiyatta oyunlar iyidir. İnsanın kendi önüne engeller koyması da iyidir. Kısıtlamak yaratıcılığı arttırır.

Meltem Gürle bir yazısında iki okuyucudan bahseder: aslan okuyucular ve kurt okuyucular. Aslanlar, önlerine ne gelirse yalayıp yutarlar. Yerde bir kâğıt parçası görünce okumadan geçemeyenler sınıfındadır. Kurtlar ise aslanlar gibi iştahla saldırmak yerine, önlerine gelen her kitabı önce iyice bir koklarlar ve öyle her şeyi okumaya tenezzül etmezler diyor. Bir önceki soru bağlamında düşünürsek siz hangi okuyucu sınıfına giriyorsunuz?

Hemen cevap verecektim durdum. Zaman zaman değişiyor. Genelleme yapacaksak, kurdum. Ama İnsanın aslan olmaya ihtiyaç duyduğu zamanlar oluyor. Bu aralar ise çoğunlukla kurdum. Şöyle söyleyeyim, neredeyse 45 yaşına geliyorum. Artık okumak istediğim kitapların hepsini okuyacak vaktim yok. En iyi ihtimalle bile ömrüm yetmeyecek. Eskiden bir kitaba başlardım, kitaba ayıp olmasın diye bitirirdim. Şimdi öyle yapamıyorum. Kokladığım zaman iyi kokular almıyorsam, ya da bir noktada küsüyorsam kitaba, hemen bırakıyorum. Bazen, yazarı da bırakıyorum. Bazen, kitaptan bağımsız olarak yazara küsüyorsam onun ondan sonraki kitaplarını da bıraktığım oluyor. Yazarlarla kitaplarını çok ayıramıyorum ben. Yazara kızıp, kitabını bıraktığım çok olmuştur.

Okurlarımın da aslan olmalarındansa kurt olmalarını tercih ederim. Ben nasıl benimle oyun oynayan kitapları okumayı seviyorsam, yazarken de okuyucuyla oyun oynayan kitaplar yazmayı seviyorum. Okuyucuyu aptal yerine koymak, en çok korktuğum, en çok kaçmak istediğim şeydir. Her zaman okuyucun çok akıllı olduğunu düşünürüm. Hatta benden daha akıllı olduğunu düşünüp, ben onun zeka seviyesine çıkmaya çalışırım.

Karşımdaki insanı, hayali okuyucuyu, aptalmış gibi görüp, her şeyi onun önüne lokma lokma koymaktan nefret ederim. Okuyucu olarak da bana bunun yapılmasından nefret ederim. Bir de şu var. Bazen dille çok fazla oynayan, tamamen, dil oyunları üzerine kurulu kitaplar çıkıyor karşıma. Bazılarından çok yoruluyorum. Herkes James Joyce değil çünkü. Ukalalık yapmak istemiyorum ama şunu söylemeye çalışıyorum. Önce başı sonu belli olan normal kitaplar yazın. Onu yazabilecek kıvama gelin, ondan sonra kuralları yıkın. Ondan sonra dille oynayacaksanız dille oynayın. Daha, en basitinden bir roman kurgusu oturtamazken, çok şahane bir dilim var ve dille oyunlar oyuyorum, roman yazıyorum, diyen insanların romanları bana pek romanmış gibi gelmiyor…

Yaşadığımızı sandığımız hayatı ya da kişiliğimizi de işin içine sokabiliriz. Kişiliğimiz, kendimizi nasıl gördüğümüz ve dışarıdan nasıl gördüğümüz... Kendimizi nasıl gördüğümüz ile dışarıdan bize bakan insanların gördüğü tamamen farklı. Bizim kendi kendimiz hakkında kurguladığımız hikâyelerle dışarıdaki insanların bizim o hikâyelerimizi nasıl algıladığı tamamen farklı.

Kurt okuyucuyum dediniz… Calvino'ya göre klasik eserlerin bir tanımı da tekrar tekrar geriye dönüp okumak istediğimiz eserlerdir. Bir anlamda onların tadını diğer okuduklarımızda bulamayışımızdandır belki bu döngü. Dolayısıyla herkesin kendi klasikleri, dönüp dolaştıkları vardır. Sizin klasikleriniz yani daha önce okusanız da tekrar elinizin gittiği eserler var mı?

Var. Çok sevdiğim kitapları mutlaka iki kere okuyorum. Klasiklerin arasına -kendi klasiklerimin arasına- koymasam bile çok sevdiklerimi birkaç kere okuyorum. Mutlaka geri dönüyorum. Kendi klasiklerimden biri: "Lolita." Bence bugüne kadar yazılmış en güzel roman. "Anna Karenina", bugüne kadar yazılmış en güzel ikinci roman. Bunlarla edebiyat olarak aynı seviyeye koymasam da okur olarak beni çok çok etkileyen, hayatımdan hiç eksilemeyecek, sürekli okuyacağım kitaplar var bir de. David Mitchell'i çok seviyorum. Bütün kitaplarını defalarca okuyabilirim. Murakami'nin "Zemberek Kuşu", ileride tekrar okuyacağım romanı bir tek "Zemberek Kuşu"dur. Ondan sonra klasiklere dönelim, "Calvino: Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu"." Madam Bovary"i çok severim. Dostoyevski'den nefret ettiğimi söylemiştim. Tolstoycuyum ben. Çehov severim. Sık sık dönüp okuyabilirim Çehov'un hikâyelerini. Onun dışında Roberto Bolano'dan "2666"yı tekrar okumak istemişimdir.

Kitaplarınızdaki karakterlerin içinde serbestçe gezinen bir yetersizlik duygusu var. Ayrıca buna hiç susmayan bazen baba olarak da beliren bir iç ses eşlik ediyor. Romanlarınızdaki karakterlerin yaşam dinamiğini bu itkiden aldığını söyleyebilir miyiz?

İlk defa bütün kitaplarımı bir arada düşündüğüm için, duraklıyorum. Hani tek tek kitaplarım hakkında konuşuyor olsak, hızlı hızlı cevaplar veririm. Dört kitabı bir arada düşünmeye çalışıyorum. Sorunuzun cevabı, evet! Bunu dört kitabımda da yapmışım demek ki. Şimdiki romanımda söz konusu dinamiğin kaynağı baba olmaktan çıkıp anne oluyor. Annelerle uğraşıyorum. Ama haklısınız, yetersizlik duygusunun aileden kaynaklanması tema olarak bütün romanlara giriyor. Kahramanlarımda çocukluktaki travmalardan gelen yetersizlik duygusu var. Ve karakterlerim, bir noktada hayatlarından, yaşadığı kötü deneyimlerden dolayı insanlardan kaçıp tek başına yaşamaya başlıyor. Bir kısmı bunu aşmaya çalışıyor ama bazıları bununla çok barışık ve hep böyle yaşamak istiyorlar. Yetersizlik kavramı haricinde, belki kendiyle barışık olamama, kendi kendini hırpalama da diyebiliriz.

Kitaplarınızı okurken Yedigün dergilerinden yemek tariflerine, lalelere, eski radyolara kadar çeşitli ve renkli detaylar var. Belki çoğu İstanbul ile ilgili. Bunlar okumaya yönelik kültürel sermayenizi merak ettiren unsurlar. Biraz bahseder misiniz okumalarınızdan?

Keşke daha çok vaktim olsa daha çok okusam... Çok meraklı bir insanım. En büyük sıkıntılarımdan biri de bu. O kadar fazla şeye ilgi duyuyorum ki hiçbir şeye yeteri kadar vakit ayıramıyorum. Bu iyi bir şey değil, övünmek için söylemiyorum. Merak duymak aynı zamanda hayatı da zorlaştıran bir şey. Daha az şeye ilgi duyup onlara yeteri kadar vakit ayırabilmek, bence daha faydalı. Çok fazla şeye burnumu sokuyorum diyebilirim. Her şeye burnumu soktuğum zaman da hiçbir şeye vakit ayıramıyorum. Bunu da okuyayım, şunu da okuyayım diye her şeyi biriktiriyorum. Edebiyat dışı yazılar. İçinde aklınıza hayalinize gelebilecek her şey var. Astrolojiden tutun, Uzak Doğu felsefesine kadar her şey. Geçen gün baktım, okumak istediğim için ayırdığım 4500 tane makale birikmiş. Bunların hiçbirini okuyamayacağım dedim ve hepsini attım. Sıfırdan başlıyorum şimdi. En azından bir elliye altmışa indireyim de okuyabileyim diye. Müzik hakkında okumak istiyorum. Fizik hakkında okumak istiyorum. Felsefe ve psikoloji okumayı istiyorum. Tarihten nefret ederdim lisede, şimdi tarihe de merak saldım. Ve dediğiniz gibi, o eski mecmuaları okumayı çok seviyorum. Küçük Yalanlar Kitabında bol bol kullanmıştım -şimdi yazdığım roman 60'larda başlıyor- gene topladım sahaflardan. Yine onları okuyorum.

Giray'ın deyişiyle söylersek; her şeyin ve her kesin gitgide daha çok şey olmak istediği yerlerde sizin karakterleriniz daha az olmak istiyor. Karakterlerinizin bazıları eski eşyaları tamir etmeye onları biriktirmeye bir nevi çağdaşı olan şeyleri itip kendilerini o eskilere bırakıyorlar. Eskimişlik, eski eşyalar, eski dergiler, değerli antikalar önemli bir yer kaplıyor. Sizin hayatınızda bunların yeri nedir? Modernizmle bir alıp veremediğiniz olduğunu söyleyebilir miyiz?

Hayır, modernizmle ilgili hiçbir derdim yok. Tam tersi. Gerçek hayatta bunun o kadar zıttıyım ki. Yani, evime gelip baksanız, elektronik aletlerle, en son çıkan oyuncaklarla dolu benim hayatım. Eski hiçbir şey bulamazsınız benim evimde. Sahaflardan gelen Yedigün dergileri var şu anda, evin içinde komik duruyorlar. Yeni şeylere meraklıyım ben. Hayatta yeni ne varsa onun peşinden koşan bir insanım.

Giray'ın söylediği şey, beni düşündüren ve sürekli kafamı kurcalayan meselelerden biridir. Sürekli daha fazlasına ihtiyaç duymak. Sürekli yeni bir şey istemek. Örneğin sürekli yeni konular hakkında okumak istiyorum dedim ya, halbuki önce elindekileri oku bitir, ondan sonra yeni bir şeye merak sal. Sürekli yeni bir şey olmak istiyoruz ama elimizdekilerin kıymetini bilmiyoruz. Bahsettiğim eskiye bağlanmak, yeni olan hiçbir şeye hayatımızda yer vermemek değil. Daha azla yetinebilmek. Yapabilsem keşke… Hayatta değer verdiğin her şeyi bir çantaya koyup götürebilmelisin diyor ya Giray. Onu yapabilmeyi çok istiyorum. Ama asla yapamam. Benim eşyalarla bağım çok fazla. Giray'ın yaşadığı gibi yaşayabilmek bence daha güzel. Az şeyle yetinebilmek, az şeyin kıymetini bilmek ve onlara adam gibi vakit ayırabilmek. Çünkü artık vaktimiz çok dar ve çok fazla şey hayatımızdaki kısıtlı vakti çalıyor. Dışarıdan bakacak olsanız günde 24 saat boş vaktin var. Her şeyi yapabilirsin diyeceksiniz. Ama hiçbir şeye vaktim yetmiyor.

IstanbulArtNews

Kasım, 2014 Sayı: 3

ODAK YAZAR

İstanbul'da yaşıyor ya da ölüyor olmak

Hikmet Hükümenoğlu, romanında müzik zevkini ve bilgisini okuyucuyla paylaşmış hatta bununla kalmayıp kitabın sonunda romanın içinde geçen şarkıların listesini vermiş. Türler arası farklı bir bağlantıyı da kurabilen bir yazar Hükümenoğlu...

CANSU ÖZYURT
bcozyurt@gmail.com

FOTOĞRAF: İBRAHİM AKGÜN

"İstanbul'da yaşıyor olmakla İstanbul'da ölüyor olmak arasında fark kalmadı." ne kadar da hayatımızda olan bir cümle. Son dönemlerde hemen hemen hepimizin en az bir kere söylediği cümle. Hikmet Hükümenoğlu işte bu gerçeği kendi diliyle, üslubu ve ironisiyle anlatıyor. Hükümenoğlu'nun son romanı "04.00"ın bütününde ama özellikle ilk bölümünde karşımıza çıkan İstanbul, okuyucuyu günümüzde var olan "kentsel dönüşüm" faaliyetlerini tekrar tekrar sorgulamaya itiyor.

Roman, uyku ile uyanıklık arasındaki sayıklamalara benzeyen bir bölüm ile açılıyor. Giray fırın ustasının yanında çalışan bir mimardır. Belli dönemlerde yaşadığı yerden taşınarak hayatına sıfırdan başlar. Bu sebeple aslında Giray'ın kim olduğunu mahallede kimse bilmez. Fırıncının 21 yaşında delidolu, çokbilmiş ve her şeye bir cevabı olan kızı Kiraz'la yakın bir ilişki kurmuştur Giray ancak sevgili ya da arkadaş değillerdir. "Sokakta peşinize takılıp sizi evinize kadar takip eden, davet beklemeden içeri girip yerleşen, bunu da en doğal hakkıymış gibi yapan kedilere benziyor"dur Kiraz. Giray bir nevi sahiplenme duygusuyla tefecilerle başı belaya giren Kiraz'a yardım eder. Ancak bunu tek başına yapamayacağını fark edince Defne'den yardım ister. Defne, Cinayet Büro baş komiseri ve -daha sonra öğreneceğimiz gibi- Giray'ın eski karısıdır. Defne, Giray'a yardım eder ama kendisi de bir konuda onun yardımını istemektedir. Giray'ın "öteki tarafa geçmek" olarak adlandırdığı birtakım güçleri vardır. Nesnelere dokunduğunda geçmişle ilgili çeşitli görüntüler görmekte ve üçüncü bir şahıs olarak o an olanları izleyebilmektedir. Fakat bu durum her nesnede ve her zaman gerçekleşmez. Bunun neden ve nasıl olduğunu Giray'ın kendisi de bilmemektedir. Giray'ın Defne'ye yardım etmeyi kabul etmesiyle romanın asıl hikâyesi başlar.

Fantastik olduğu kadar gerçek de…

Konusunu kabaca özetlemek gerekirse, üç yaşındaki Barkın, "çok korunaklı" bir sitede yaşamasına rağmen bakıcısı Natali ile birlikte bir gün ortadan yok olur. Giray özel yeteneği ile Natali ve Barkın'a ait eşyalara dokunarak olayın iç yüzünü öğrenmeye çalışmaktadır. Dokunduğu -özellikle Barkın'ın eşyaları- ve gördüğü şeyler karşısında büyük bir tedirginlik ve çaresizlik hissetmeye başlar. Giray'ın ilk başta fazlasıyla tedirgin ve hassas olması roman ilerledikçe anlaşılır bir hale gelmektedir. Roman hem bir polisiye hem de distopik bir dünyanın kurgusu olarak okunabilir. Ütopyaya edebiyatımızda pek aşina olduğumuz bir tür değil. Anti-ütopya ya da distopyaya ise neredeyse hiç rastlamıyoruz. Distopya, toplumdaki belirleyici çizgilerden birinin acemice azması sonucu kötüye gitmiş bir gelecek dünyanın anlatımı olarak tanımlanmaktadır."04.00" romanının distopik yönü de işte tam buradan hareket ediyor. Michele Riot Sarcey, "Ütopyalar Sözlüğü"nde reklamların egemenliği altında kalmış toplumu da distopya olarak kabul etmiştir. Romanda şehrin dört bir yanını kuşatmış olan neon fosforlu reklam tabelaları, tüketim merakının getirdiği marka çılgınlığı ile karanlık bir şehir betimlemesi yapılmıştır. Sürekli kalabalıklaşan, kirlenen, ölümlere ev sahipliği yapan ve en çok da çıldıran gün geçtikçe daha da çıldıran bir şehir. Sürekli ölen kuşlar, semtlerden yükselen dumanlar, yok olan semtler ve bu semtlerden yükselen "toplu konutlar" eşliğinde büyük bir kaosa sürüklenen şehir aslında okuyucuya çok da yabancı değildir. Zenginlerin doğal afetlerden korunmak için ultra lüks siteler içerisinde normal insanlardan ayrı yaşadığı, insanlar arasındaki iletişimsizliğin üst düzeylere tırmandığı oldukça karamsar ve korkunç bir İstanbul.

Roman fantastik olduğu kadar gerçek yaşamı da içerisinde barındırıyor. Öyle ki romanın sayfalarını çevirdikçe şehrin manzarası gözümüzde canlanıyor ve gelecekle ilgili sorgulamalarımız daha ciddi bir hal almaya başlıyor. Bu açıdan roman her ne kadar ütopik bir zamanda geçse de günümüze dair ipuçları uyarılar ve eleştirilere de yer vermekten geri kalmıyor. Tıpkı türün diğer eserlerinde olduğu gibi…

"İstanbul, bağırsak sancılarıyla sürekli şişen şehir", "İstanbul, markalı çöplerin şehri", ve "İstanbul aklını kaybedip belasını bulanların şehri," gibi cümleler birer İstanbul eleştirisi olduğu kadar bugünün İstanbul'unu anlatan birer slogan gibiler. Üzerlerine günlerce durup düşünebileceğimiz ve sayfalarca yazabileceğimiz cümleler.

İnsanlar mutsuz, umutsuz, birbirlerini çok normal bir şeymiş gibi kesebiliyor (!) ve her şey aslında kendilerinden çok uzakta başka bir şehirde hatta başka bir dünyada oluyormuşçasına sadece seyredebiliyorlar. İstanbul nefesini bir türlü veremeyen canlı bir cesede nasıl dönüşmüştü? Giray bu soruyu ara ara kendine sormaktadır. Cevabını çok iyi bilmesine rağmen kendini avutma yoluna gider. "Paralel evrenlerden birinde başka bir şehir vardı… Bize neredeyse tıpatıp benzeyen ama belki de bu kadar mutsuz olmayan insanların yaşadığı bir İstanbul."

Suç var ama suçlu yok

Başta distopik olan roman ilerledikçe bir polisiyeye dönüşüyor. Ancak bu bildiğimiz sıradan polisiye romanlarından oldukça farklı. Ortada suç olarak adlandırabileceğimiz bir durum olmasına karşın bir suçlu yok. Buna karşılık mistik güçler ve doğaüstü yaratıklar tarafından kuşatılmış bir düzen hakim. Yazar şehrin kasvetinden, karanlığından bir derece sıyrılarak ama asla şehri arkada bırakmayarak yeni bir hikâye başlatıyor: Barkın'ı arama macerası. "Öteki tarafa geçme" meselesi romanın merkezinde yer alırken Giray'ın geçmişiyle Barkın'ın bulunma sürecini birbirine bağlıyor. Bu süreç basit bir dava olarak başlasa da giderek karmaşık bir hal alır. Zira, Giray nesnelere dokunduğunda onların salt gerçekliğini mi görmektedir yoksa bilincinin ve hayal gücünün doğrultusunda zihni ona oyun mu oynamaktadır? Defne, olaylar iyice karmaşık bir hal aldığında bundan şüphelenmeye başlar. Giray çantasına sığacak kadar eşya alıp tekrar eski evine döndüğünde geçmişiyle ilgili hikâyeyi yavaş yavaş öğrenmeye başlarız. Bir günlük aracılığıyla öğrendiğimiz bu hikâye, romanda bazı noktaların aydınlanmasına olanak sağlıyor aynı zamanda.

Romanda Efsun'un kitabından okuduğu parçalar romana dair ipuçları niteliğinde. Örneğin "Ve güneş tanrısı her seferinde bu savaşı kazansa da Apep'i asla yok edemezdi. Çünkü düzenden önce kaos vardı. İsfet'in başı ve sonu yoktu. Apep ölümsüzdü". Romana göre tüm kötü varlıklar yeryüzüne gecenin en karanlık saatinde inerler. Kiraz da Giray'a "burada saatler hep "04.00"ü gösterir." der. Bu ipucu kitabın adı dikkate alındığında okuyucuya çok şey anlatmaktadır. Kitapta muallâkta kalan ve adeta çözüm bekleyen durumlar da var.

Örnek vermek gerekirse; Kiraz gizemli sevgilisiyle kaçmak için tefeciden para alıyor ancak gitmiyor. Ama ortada para yok. Kiraz bu parayı nereye harcadı bilmiyoruz. Natali'nin neden kaçırıldığını da aynı şekilde bilmiyoruz ve neden korkunç bir şekilde öldürüldüğünü de... Hikmet Hükümenoğlu bir röportajında "04.00" romanının bir üçlemenin ilk kitabı olduğundan ancak daha sonra bundan vazgeçtiğinden bahsediyor. Bazı noktaları büyük ihtimalle üçlemenin diğer kitaplarında anlatmayı hedefleyen yazarın muallak olarak nitelendirdiğim noktaları bu cümlesine dayanarak, bilinçli yaptığını düşünüyorum. Umarım Hükümenoğlu üçlemeyi tamamlamaya karar verir ve hikâyenin devamından mahrum kalmayız.

Çünkü distopik bir atmosferde anlatılan İstanbul'un gerçek "yeni İstanbul" olma yolundaki sürekli dönüşme içindeki hali başlı başına bir distopya atmosferi yaşatıyor zaten. Hükümenoğlu devam kitaplarında şehrin gerçek hızına yetişebilecek mi…

Romanın önemli detaylarından birisini de son cümleye sakladım. Çünkü Murakami'den pek çok alıntı yer alıyor. Murakami ismi Hükümenoğlu'ya akraba yazarlardan sayılabilir. En azından biyografik yönleriyle, çünkü tıpkı eserlerinde müziğin önemli bir yer tuttuğu Murakami gibi müzik geçmişi olan Hükümenoğlu, romanında müzik zevkini ve bilgisini okuyucuyla paylaşmış hatta bununla kalmayıp kitabın sonunda romanın içinde geçen şarkıların listesini vermiş. Türler arası farklı bir bağlantıyı da kuran bir yazar Hükümenoğlu.

Suyun körleştiriciliği üzerine kamerasal bir roman

"47 Numaralı Kamara", edebiyatın doğrudan kendisine odaklanan bir kitap olarak karşımıza çıkıyor. Edebiyat bölünüyor, parçalanıyor, birleştiriliyor, karalanıyor, yorumlanıyor, tamamlanıyor, eksik bırakılıyor ve yazarı Hikmet Hükümenoğlu, romanda bunların hepsini okurunun gözleri önünde yapıyor.

SEVAL ŞAHİN
sevals@gmail.com

Edebiyatın kendisinin ve yazma sürecini sancılarının, sanrılarının, oyunbazlığının, mutluluğunun her yönü bu kitapta var ama en ilgi çekici tarafı ikircikliği. Zaten bu ikirciklik meselesi yazma meselesinin kendisiyle birleşip edebiyata oradan bir bakış atıyor. Romanımızın kahramanları Hikmet adlı bir romancı ve bu romancının en son kitabını yazan, yazdığını sanan, buna inanan ama aynı zamanda buna kandırılmış bir "hayalet" yazar Murat. Üç günlük bir gemi seyahati esnasında her şey bu hayalet yazar tarafından biz okurlara sunuluyor. Roman birçok kanaldan aynı anda ilerliyor. Hayalet yazar Murat'ın zihninden geçenler, Hikmet'i kandırmak için yazdığı ve aslında kendi biyografisinden esinler taşıyan bölümler, Murat'ın kitabını yazmak için aldığı notlar, yaptığı karalamalar, gemide konuştukları birbirine paralel bir şekilde ve okura sahneler halinde sunuluyor. Sunuluyor diyorum çünkü yazarın bunu anlatış biçiminde sanki bir ziyafet masasında aynı yemek farklı farklı aşçılar tarafından yapılıyor gibi bir tutum söz konusu. Nitekim romanın sonlarına doğru Murat'ın hikâyesi ile Hikmet'in hikâyesi birleştiğinde aynı yemekten mi bahsediyoruz yoksa aşçılardan biri farklı bir yemek yaptığını zannederek bize aslında aynı yemeği getirmiş ve aslında kendisi de bunun ayrımında değilmiş gibi bir durum söz konusu. Romanın daha ilk sayfalarında karşılaştığımız karakterlerimiz geminin büyük salonunda bir yemek masası etrafında bize görünüyorlar. Hikmet Bey'i hayranlıkla dinleyen okur kitlesi, onu kıskançlıkla seyreden Murat, mümkün olduğu kadar yüz ifadesinden duygularını belli etmemeye çalışan karısı Merve. Biliyoruz ki masadaki kişiler, yemeğin sonrasında birer parça olarak bu masadan koptuklarında Murat için hep bu masada durdukları şekilde kalacaklar. Bunun böyle olacağını ise bu masada yaptığı konuşmayla yazarımız Hikmet Bey anlatıyor: "Nefes alıp vermiyoruz, sadece olacakları seyretmek için orada bekleyen bir çift gözüz. Suyun içinde sabit duran kamerayız, ya da başka bir deyişle yazarın bakış açısıyız. Şimdi beklememiz gerekiyor…" Bu cümleler romandaki her şeyi özetliyor gibi.

Okurun gözü önünde yazılan bir roman

Öncelikle bir çift göz meselesi... Romanda gerçekten bir çift göz, okur olarak bizleri sürekli takip ediyor. Çünkü her şeyden önce romanda aynı kitabı yazan iki yazar var ve kitap da okur olarak bizim gözümüzün önünde yazılıyor. Böylece romanı okurken onu gözünde canlandırmaya çalışan okurun bu yetisi felce uğratılarak bir nevi körleştirme etkisi ortaya çıkarılıyor. Bu sayede yazar(lar) da içinde bulundukları metinden okura doğru bir bakış atma imkânı buluyorlar. Burada Hikmet'in yemek masasında sözünü ettiği yazarın bakış açısıyız meselesi de açıklık kazanıyor. Sadece kahramanlar değil okurlar da bu körleştirme meselesiyle birlikte kendisine metinden bir bakış atan yazarı görmeye çalışarak oluşturulmaya çalışılan bu bakış açısının bir parçası oluveriyorlar. Ayrıca bu bakış açısının "suyun içinde sabit duran kamerayız" cümlesiyle tarifi bu karşılılık ilişkisine bir açıklama getiriyor. Su, dışarıda gördüğünü içeriden tekrar yansıtırken kamerada bu ilişkide içeriden dışarıya bakarak bir kayıt altına alma işlemi gerçekleştiriyor. Yani suyun hafızası oluyor ama bunu sudan dışarıya doğru bakarak yapıyor. Diğer taraftan kitabın gerçek yazarının kim olduğu meselesi sürekli gündemde tutulurken Murat'ın roman boyunca arkasında hissettiği, hep kendisini izlediğini düşündüğü ama arkasına baktığında asla göremediği bir çift göz daha var. Bu gözler hem okurun, hem oluşturmaya çalıştığı metnin, hem Hikmet'in, hem de Merve'nin gözleri. Kendisini hayalet yazar olarak tanımlaması da bu şekilde bakış açısıyla birlikte bir bütünlüğe kavuşuyor. Belli belirsizlik hayaletlikle birleştirilirken arkasında hissettiği gözler de bu dışarıdan içeriye bakışa bir gönderme yapıyor.

Yazarın hayatı bize metin hakkında çok şey söyler mi?

Diğer taraftan romanda sadece Murat'ın karalamaları, notları değil Merve'nin sesinden bir okuma toplantısında Hikmet'in ilk romanından bir bölüm de okurla, hem metindeki okurlarla hem de dışarıdaki biz okurlarla buluşturuluyor. Romandaki okur bu bölümü hiç sevmiyor. Ama dışarıdaki okurlardan biri olarak ben çok sevdim. Diğer taraftan bu okuma toplantısını düzenleyenler, yazar yerine karısının gelip onun kitabından bir bölüm okumasına da çok sinirlenip karısını ünlü yazarın bir mankenle basılması meselesinde nasıl rahat davranabildiği konusunda sorguya çekiyorlar. Toplum ahlakını düzeltme konusunda onu yargılıyorlar. Merve de onlara aslında kocasının hiç de göründüğü gibi biri olmadığını, onu tanımadıklarını anlatıyor. Kendi gördüğü Hikmet'in ne kadar iyi ve değerli biri olduğunu dile getiriyor. Buradaki anlatı ve okuma toplantısının kuruluşu da romanın ilk açılışındaki yemek masasına bir gönderme niteliği taşıyor gibi. Orada romanın mutfağında olduğumuz izlenimi veriliyordu. Sonra mutfaktan içeri girip malzemeleri gördük burada ise yemeğin kendisiyle karşılaştık. Yazarın mutfağından metinde ortaya çıkan bir ilk metin örneği. Bunu sunan ise -yine sunan diyorum çünkü buradaki metin bir sesli okuma şeklinde okurlara iletiliyor- yazarın mutfağından ona en yakın kişi olan karısı, bir başka deyişle eşi. Yani yine ikircikli bir durum söz konusu. Kim en yakınındakini cesurca eleştirebilir ki! Nitekim bu sesli okumayı dinleyen okurlar da metin dışında her şeyi eleştirerek takındıkları acımasız tavırla bakış açısını metinden yazarın özel hayatına kaydırıyorlar. Eleştiri nasıl bir şey olmalı ki! Metinden başlayıp metinde bitmedikten sonra, yazarın hayatı bize metin hakkında çok şey söyler mi gerçekten?

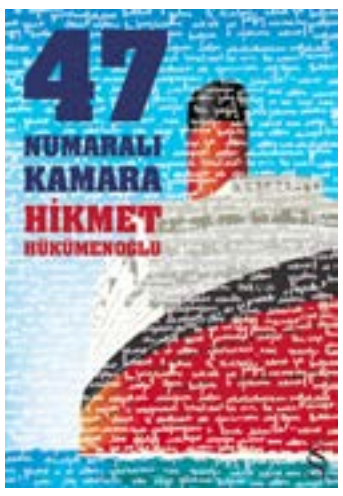

Gerilimden beslenen bir edebiyat

Asıl meselesinin edebiyat ve yazmak olduğu bir eserde oyunbazlık tabii ki beklenen bir unsur. "47 Numaralı Kamara"da yazarın okurla, dinleyenle, eleştirmenle, bir başka yazarla, yazarların kendileriyle, yaratma süreçleriyle, hayal güçleriyle kurduğu oyunlar metnin kendisini bir yolculuğa çevirmiş. Böyle bir romanın bir yolculuk anlatısıyla çatılması ise tam da beklenen bir durum. Bir deniz yolculuğu, suyun içinden bakan bir kamera gibi okurun metne sızmasını ama asla kalmasını değil sızmasını sağlıyor. Tıpkı dalgalar gibi okur bu kameraya girip çıkıyor ama kahramanları seyretmekten, bir kamera gözü gibi seyretmekten başka bir şey yapamıyor. Bu da yazarın romanda kurmaya çalıştığı bakış açısının körleştirici etkisiyle bir paralellik taşıyor. Son seferine çıkan bir geminin son yolcuları son bir sahne yaşamaya kararlı gibiler. Bir çift hariç: Arif Bey ve Kıymet Hanım. Onlar Murat'ın hep yanında, birbirlerine karşı eleştirel bir tavırla ama ona hep sıcaklıkla yaklaşıyorlar. Eski bir zamandan fırlamış gibi halleriyle ona verdikleri öğütler de isimleriyle müsemma: Arif ve Kıymet. Arif olan kıymetli olanı anlar der gibi bir tavırları var. Murat, onların yanında kendini rahat ve huzurlu hissediyor. Yolculuk bittikten sonra onlara olup biten her şeyi anlattığında ise artık Arif Amca ve Kıymet Teyze oluveriyorlar. Bu da yazarın okura metninden gönderdiği bir selam gibi.

Hikmet Hükümenoğlu edebiyatı, gerilimden beslenen bir edebiyat. Tekinsizi ve ikircikliği seven bir yazı tarzı. Kitaplarında kendi kitaplarına göndermeler yapan bir yazarın "47 Numaralı Kamara"da iki yazarın, okurun gözleri önünde bir metni örmeleri tam da bu yazardan beklenen bir tarz. Hükümenoğlu edebiyatının bir başka yönü de son derece akıcı bir dile sahip olması. Bu kadar karmaşık bir kurgunun bu kadar akıcı bir dille ve sadelikle anlatılması onun bir yazar olarak başarısını da ortaya koyuyor. "47 Numaralı Kamara" oyunbaz metinlerin de akıcı bir üslupla yazıldığında bir çırpıda okunabileceğinin ispatı.

ODAK YAZAR

Çıkarsız, plansız yalanlar

Küçük yalanlar, büyük yalanlar... Hayat karartan ya da ânı kurtaran yalanlar... Pembesi, beyazı olan yalanlar... Gerçekten böyle sınıflandırmaları olabilir mi yalanların? Yalan tamamıyla kötü bir şey midir bize hep öğretildiği gibi?

MERVE ÖZTÜRK
mrvozturk@gmail.com

Üniversitede fizik bölümünden mezun olduktan sonra, senelerce finans sektöründe çalışmış, ardından her şeyi bir kenara bırakıp edebiyat ve müzikle ilgilenmeye başlamış, ilk romanı "Kar Kuyusu" 2005'te yayımlanmış bir yazar Hikmet Hükümenoğlu. Dolayısıyla ne çok yeni ne de deneyimli bir yazar diyebiliriz onun için. Ancak farklı romanlarında farklı anlatımları, oyunları, üslupları uygulamış bir isim. "Küçük Yalanlar Kitabı" adlı ikinci romanı da yine bütün kitapları içinde özgünlüğüyle kendini gösteriyor.

İsminden de anlaşılacağı üzere yalanlar üzerine kurulu dünyalardan bahsediyor "Küçük Yalanlar Kitabı". Küçük yalanlar, büyük yalanlar... Hayat karartan ya da ânı kurtaran yalanlar... Pembesi, beyazı olan yalanlar... Gerçekten böyle sınıflandırmaları olabilir mi yalanların? Yalan tamamıyla kötü bir şey midir bize hep öğretildiği gibi? Karşındakini aldatmak bir yana; insan kendini kandırdığında yalan kimin için ayıp, kötü, yanlış olur? Kendini söylediği yalanlara kaptırıp, yalan olduklarını dahi unutanlar; kendini olmadığı biri olduğuna inandırıp mutlu olanlar, her şeyin olması gerektiği gibi devam ettiğine inanarak hayatını sürdürenler, işler umdukları gibi gitmediğinde kendilerinden başka kimi suçlayabilirler? Ya da bir yalan, söyleyeni mutlu ediyorsa ona yine de yalancı diyebilir miyiz? Ayıplayabilir miyiz onu?

Faruk, Rezan, Delvin ve Tevfik

1930'ların İstanbul'u... Kurtuluş Savaşı'ndan sonra şehir kendini toparlamış. Caddeler, "şapkalı" beylerle, "modern" görünümlü hanımefendilerle dolu... İlk karşımıza çıkan, babasının nüfuzu sayesinde D.M.A.O'da çalışan ve yurtdışından gelen misafirini karşılamak için heyecanla limana koşturan Faruk. Şirket çalışanlarının rehberi Saha Kılavuzu'nu harfiyen ezberlemiş, misafirini rahat ettirmek için elinden geleni yapan -hatta bunun için kimi zaman cebindeki son kuruşa kadar harcayan- Faruk işine sevgiyle bağlıdır, müdürüyle ilişkileri baba-oğul ilişkisine benzer.

Hayattayken onu sürekli aşağılayan, hiçbir iş beceremeyeceğini, hiçbir zaman akıllı ve güzel bir kadının onu sevmeyeceğini söyleyen babasının yarattığı kompleksi yenmeye çalışır. Daha sonra Rezan'la tanışırız. Rezan ev hanımıdır; sabahları erkenden kalkar, evin tüm işini hallettikten sonra saat on birde radyosunun yanı başındaki koltuğa yerleşip keyifle radyo piyesleri dinler. Kimi zamansa elindeki resimli mecmualarla üst komşusu Madam Nora'ya uğrayıp onunla sohbet eder. Madam Nora, İstanbul'da geçen hemen hemen her dönem romanında bulunan Rum karakterlerden biridir. Günlük düzenini neredeyse radyo piyeslerinin saatine göre ayarlayan Rezan bu piyeslerin içinde yer almanın bir fırsatını yakalasa, tüm cesaretini toplayıp bu işe kalkışsa bile, "kadının yeri evi, kocasının yanıdır" düsturuna yenik düşer. Rezan her şeye kayıtsız kalan bir karakter tablosu çizmektedir. Hayatı olduğu gibi, daha doğru söylemek gerekirse olması gerektiği gibi kabul eder. Annesi ve babasını kaybettikten sonra ablası ve eniştesiyle yaşamaya başlamıştır, bir süre sonra onlara daha fazla yük olmamak için yine onların aracılığıyla evlenir. Her ne kadar zorla evlendirilmese de, aşk dolu bir evlilik yaşadığını söylemek zordur. Birbirlerinin önünde soyunmayan, birbirlerine dokunmayan bir çifttir onlar.

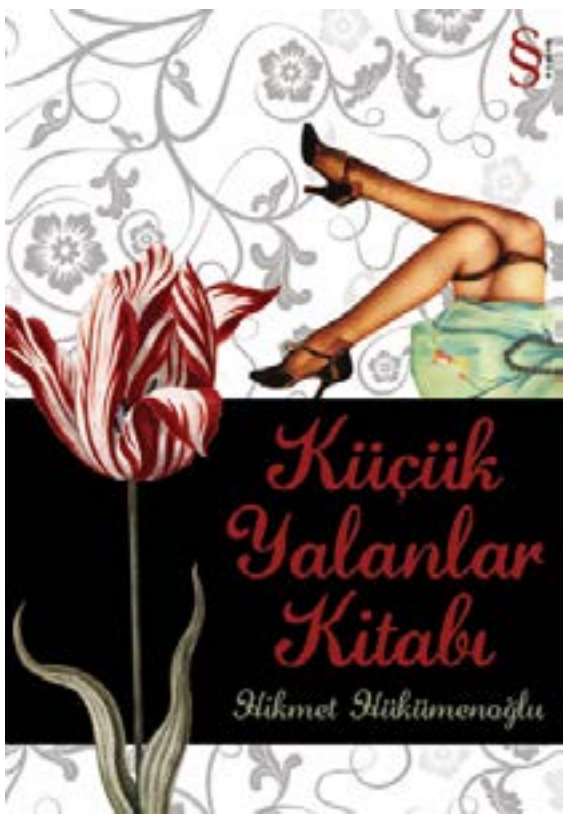

Evlenmeyi olmazsa olmaz olarak gören Rezan için tüm bunlar sorun değil gibi gözükür. Alışverişe çıktığı zaman, bir müşteri olarak bile esnafın dikkatini çekemeyen, hatta kimi zaman görünmez olup olmadığını sorgulayan Rezan, günün birinde evlerine gelen ve belki de gözlerinin içine ilk kez bakan bir yabancıya gönlünü kaptırır. Her şeyi ardında bırakabilecek kadar gözünü karartır ancak olaylar onun istediği gibi ilerlemez. Üçüncü karakter ise, Tevfik'tir. Açık alan ve kalabalık fobisinden mustarip olan Tevfik cepheye katılmak ve babasından kurtulmak için evden kaçtığında yaşadığı bir saldırı sonrası Sofiye tarafından kurtarılır ve onun himayesinde yaşamaya başlar. Sofiye varlıklıdır, Şişli'de bir köşkte oturmakta, yanında hizmetliler çalışmaktadır. Tevfik bu köşkte huzuru bulur, müzikle ve edebiyatla tanışır. Kendi dünyası içinde yaşar, Sofiye ile mutludur. Birlikte Sofiye'nin babasının yazdıklarını derleyip toparlayarak bir kitap hazırlamaya çalışırlar. Tevfik kendini ne zaman bir yük olarak hissetse, gitmek istediğini söylese, Sofiye kitabın bitmediğini, ona ihtiyacı olduğunu söyler.

Halbuki ikisi de bu kitabın hiçbir zaman bitmeyeceğini bilirler. Faruk, Rezan ve Tevfik'in hayatına bir anda giren isim ise Nicholas Delvin. Delvin Türkiye'ye, "semper augustus"u almak ve yurtdışında onu bekleyen müşterisine satmak için gelir ve onu limanda karşılayan Faruk'la beraber dönemin İstanbul'unda koşuşturmaca başlar. Olaylar ilerledikçe birbirlerinden çok farklı gözüken Faruk, Rezan ve Tevfik'in hayatları arasındaki bağlar belirginleşir ve ne Tevfik'in ne de müdürünün geliş amacını bildikleri Delvin düzenlerini altüst eder, adım adım hayatlarına dahil olarak dünyalarını adeta kabusa çevirir.

İki farklı bakış açısı, iki farklı olay

Roman dönemin atmosferini incelikle yansıtıyor. Özellikle Delvin ve Tevfik'in şehirdeki gezintileriyle 1930'ların İstanbul'u zihnimizde canlanıyor: Caddelerde gezenlerin kılık kıyafetleri, tramvaylar, dükkanların vitrinleri, oteller, bugün birçoğunun çehresi değişmiş olan veya yerinde olmayan tarihî binalar...

Rezan'ın okuduğu resimli mecmualar, dinlediği radyo piyesleri ise, dönemin bakış açısından ipuçları sunuyor. Özellikle mecmualardaki, kadınlar ve toplumdaki konumları, davranışları ile ilgili öğüt verircesine yazılan yazılar, batılılaşma yolunda ilerlemeye çalışan; kılık kıyafetle, dükkânların vitrinleriyle modernleşen toplumun kadına dair düşünce yapısında değişen çok da bir şey olmadığı, üstelik buna -Rezan'ı temel alarak- kadınların da uyum sağladığı görülüyor.

Örneğin evli kadınların, kocalarının yükünü azaltmak, onlar eve geldiğinde yemeği hazır etmek ve o saatte mutlaka evde olmak, ev işlerini halletmek vb görevleri olduğundan bahsedilmiş.

Özellikle Rezan'ın radyo piyeslerinde seslendirme yapmak için gittiği mülakatta görüştüğü kişilerle olan konuşmalarında bu his oldukça güçlendirilmiş. Tevfik'in evine sığındığı Sofiye, devrim sonrası Rusya'dan İstanbul'a kaçan Beyaz Ruslara gönüllü yardımda bulunuyor. Zor durumda olan insanlar, yanlarında getirdikleri eşyalarını yok pahasına satarken, onların bu durumundan faydalanan fırsatçılara şahit oluyoruz. Sofiye Beyaz Rusların hepsine kol kanat germeye çalışıyor. Tevfik ile Sofiye'nin bir süre sonra taşındıkları Anadolu yakası, o dönemde tek tük evlerin bulunduğu ıssız bir bölge, deniz kenarındaki semtler ise sayfiye yeri. Tüm bu detaylar romanın arka planına ustalıkla yerleştirilmiş.

Dönemin özellikleri, karakterlerle, olay örgüsüyle iç içe girerek bir bütünlük sağlıyor ve bu sayede roman okuyucuya o dönemde yaşıyormuş gibi hissettiriyor. Hükümenoğlu, karakterlerin yaşadıklarını kendi ağızlarından aktarmış. Bu üç karakterin hayatları birbirleriyle kesişmeye başladığındaysa, aynı olayları farklı bakış açılarından dinliyoruz.

Bu da okuyucuya ilginç bir deneyim sunuyor; olayın gerçekte nasıl olduğunu bilmemizin pek de mümkün olmadığını fark ediyoruz. İki farklı bakış açısı, iki farklı olay anlamına gelebiliyor. Üç karakterin peşi sıra sözü almaları kimi yerlerde heyecanı artırıyor. Rezan'ın neredeyse nefes nefese anlattığı hikâyesi daha sonlanmadan sözü Tevfik alıyor ve Rezan'ın tekrar konuşmaya başlamasını sabırsızlıkla bekliyoruz. Tevfik geçmişinden özlemle bahsederek, eski günlerini detaylarıyla anlatıyor. Romanın sonlarına doğru bu üç karakter bir araya geliyor, tempo iyice artıyor ve hikâye beklenmedik bir finalle sonlanıyor.

Çıkar uğruna söylenen, planlı yalanlar yok "Küçük Yalanlar Kitabı"nda. Bu noktada da, entrikalarla klişe haline gelmiş hikâyelerle arasına kalın bir çizgi çekiyor. Kendini, kimi zaman da dolaylı olarak, belki de istemeyerek çevresindekileri kandıran insanların hikâyesi bu. Romanın kurgusu, hikâyenin özgünlüğü, yazarın sade üslubu ve romanın ruhuna uygun olarak kullandığı dönemin dili ortaya ilgiyle okunabilecek bir eser çıkmış.

Kar kuyusunda ne var?

"Kar Kuyusu" özellikle sağlam kurgusuyla öne çıkan bir roman. Hikmet Hükümenoğlu, olayları hiç beklemediğimiz bir şekilde sonlandırsa da hiçbir şey düşünüldüğü gibi değildir. Kötü görünenin ardındaki masumiyet, masum görünenin arkasındaki şeytanilik sarsıcıdır...

SEDA BÜTÜN
butunseda@gmail.com

Son yıllarda edebiyat dünyamızda da sinemamızda da korku-gerilim-gizem türünün ivme kazandığını görüyoruz. Ömer Türkeş'in de bir yazısında değindiği gibi uzun yıllar geriye çekilmiş korku edebiyatının atılımı 2000'li yıllardan sonra olmuş gibi görünüyor. 2005'te yayımlanan Hikmet Hükümenoğlu'nun ilk romanı "Kar Kuyusu" başarılı bir gizem romanı. "Kar Kuyusu"nda gizem, tipik bir polisiye kurguyla sunuluyor. Gerilimli olaylar, onun dışında her karaktere şüpheyle yaklaştığımız ana karakter Nur'un etrafında şekilleniyor. Anlatının daha başında bir uyarıyla Nur'un içine düşen kuşkunun boyutları karakterin başına gelen her tehlikeli durumla birlikte gittikçe büyüyor ve salt gerilime dönüşüyor. Sonunda düğümün bizi ters köşeye yatırarak çözüldüğü "Kar Kuyusu"özellikle sağlam kurgusuyla öne çıkan bir roman. Her ne kadar Hükümenoğlu, bir röportajında Agatha Christie sonlarıyla yazdığını fark ettiğinde kendine kızdığını söyleyerek özeleştiri yapsa da kurgunun, romanın en başarılı unsuru olduğunu göz önünde bulundurarak yazarın kendine haksızlık yaptığını düşünebiliriz kanımca.

IstanbulArtNews

Aylık Sanat Gazetesi
Kasım, 2014 Sayı: 3

İmtiyaz Sahibi: Pilevneli Proje ve Danışmanlık Ltd. Şti. adına Murat Pilevneli

Genel Yayınlar Direktörü: Yasemin Bay
yasemin@istanbulartnews.com

Edebiyat Yayın Yönetmeni: Çağlayan Çevik
caglayan@istanbulartnews.com

Yazı İşleri Müdürü: Sibel Oral
sibel@istanbulartnews.com

Tasarım: Vahit Tuna
info@vahittuna.com

Tasarım Uygulama: Hüseyin Aktürk
huseyin@istanbulartnews.com

Reklam Direktörü: Hülya Kızılırmak
hulya@istanbulartnews.com
reklam@istanbulartnews.com

Müşteri İlişkileri ve Abonelik:
abone@istanbulartnews.com

İdari Koordinatör: Kaan Çongaralı
kaan@istanbulartnews.com

Yönetim Yeri:
Kılıçali Paşa Mah. Altınbilezik Sk. No:9 D:7
Cihangir - Beyoğlu / İstanbul

İletişim:
T: +90 (212) 259 03 94
F: +90 (212) 259 03 95
info@istanbulartnews.com

Basıldığı yer:
Dünya Süper Veb Ofset A.Ş.
"Globus" Dünya Basınevi 100. Yıl Mh.
Bağcılar – İST.
Tel: 0212 440 24 24

Yayın türü: Aylık süreli

ISSN: 2148-1105

IAN.Edebiyat ve ekleri IstanbulArtNews ile birlikte ücretsiz olarak verilmektedir.

Istanbul Art News ve buna bağlı ekleri Pilevneli Proje ve Danışmanlık Ltd. Şti. tarafından yayımlanmıştır. Bu yayında yer alan yazı ve fotoğrafların tüm hakları kredi sahiplerine veya Istanbul Art News'e aittir. İzinsiz alıntı yapılamaz. Tüm yazı ve görsellerden imza sahibi sorumludur. İlanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir.

Kayıp Nur'un annesi

Romanda gizemi yaratan diğer bir unsur da son derece klişe olsa da başarıyla kullanılmış korku-gizem sembolleri. Kargaların hafiften hissettirdiği gerilimi, geç bir saatte dükkânından çıktığı bir akşam, nefesini ensesinde hissettiği ve baktığında cehennemden çıkma olduğu anlaşılan kırmızı gözleriyle devasa köpek ve montunun başlığına gömülerek yüzünü karanlıklar içinde saklayan sahibi, iyice tırmandırır.

Kargalar (Arka Pencere'yi de düşününce hemen gerilim filmleri ustası Hitchcock'a gönderme yaptığı aşikâr.), karanlıkta yüzünü başlığıyla gizlemiş bilinmeyen adam, cehennemden geldiğini ta ruhunda hissettiren köpek (atası Kerberos) gayet klişe gibi görünen korku öğeleri olduğu halde Hükümenoğlu, o kadar başarıyla bu figürleri Beyoğlu'nun arka sokaklarıyla harmanlamış ki okur hiçbirini bayatlamış bulmuyor.

Romanda gerilimi zirvede hissettiğimiz bölümlerden biri şüphesiz aniden karın bastırdığı bir kış akşamında Nur'un başına gelenler. İstanbul'da en ufacık bir olumsuz hava koşulunda, hele ki öğleden sonra başlayan karla şehrin ne hâle geldiğini, insanların panik ve korku içinde iyice kaotik hâle gelen şehirde nasıl da evlerine kaçmaya çalıştığını İstanbullular iyi bilir.

Şehir insanının yüreğinin ta derinliklerinde yaşadığı bu korkuyu yazar, hikâyesine çok güzel eklemlemiş. Bu sayede, nasıl ki karga, cehennem köpeği gibi unsurları Beyoğlu'nun arka sokaklarına başarıyla entegre ederek sahici birer korku imgesine dönüştürebildiyse, karlı İstanbul akşamlarının korku atmosferini de okura duyurarak hikâyesini yerli hâle getirmeyi başarmış.

Yalnızlık ve paranoya

Yine bu anlatıyı tam da bizim yapan diğer bir nokta da İstanbul'da kozmopolit bir hayatın içinde sindirildiğini hisseden insanlar olarak hepimizin duyumsadığı güvensizlik, yalnızlık ve paranoya hâlini yazarın ele alıyor olması. Nur'un aslında hiç tanımadığı, sadece bir iki gece karanlıkta görüp kendisini korkuttuğunu düşündüğü ve mahallelinin hakkında söylediği neredeyse her şeye içten içe inandığı Nuri, bizim de gözümüzde arka sokaklardaki kötü adamlardan biri oluverir kolayca. Zaten aynı Nur gibi bilinmeyenden, farklı olandan ölesiye korkup güvenli mekânlarına yani kendisi gibi olanların gittiği cafelere, barlara, lokantalara sığınmış şehir insanını, Nuri'nin suçluluğu konusunda ikna etmek için yazarın çok da bir şey yapmasına gerek yok. Üstelik bir de, dükkânını açtıktan sonra onu kutlamaya gelen Tibet, hayatına giren yeni bir insan olarak zaten bizim gözümüzde zan altındadır. "Arka Pencere" göndermesi, mesafeliliği, kendini çok anlatmayışı Tibet'i de gözümüzde çoktan şüpheli hâle getirmiştir. Ancak Hükümenoğlu, olayları hiç beklemediğimiz bir şekilde sonlandırır. Hiçbir şey düşünüldüğü gibi değildir. Kötü görünenin ardındaki masumiyet, masum görünenin arkasındaki şeytanilik sarsıcıdır. Aslında korkunç derecede şaşırtıcı olan, sadece masumun arkasındaki şeytani olan değil, sevgi olarak gördüğümüz şeyin içerisindeki karanlık taraftır. Uygarlıktaki kutsallaştırılmış anne rolünün ters yüz edildiği son bölümle birlikte aslında metinde alttan alta bu meselenin ele alındığını daha net görebiliyoruz.

Nur'un anne ve babasıyla hatıralarını aktardığı italik yazı karakterinde yazılmış bölümlerden anladığımıza göre Nur ve Nuri arasında benzerlik sadece isimlerinde değil, aynı zamanda acı şekli farklı olsa da anneleriyle kurdukları ilişkilerinde de vardır. "Annem bana başka birisinin çocuğuna bakıyormuş gibi bakıyor. Birazdan yanımdan uzaklaşacak ve kendi hayatına devam edecekmiş gibi bir hali var. Babamın koluna iki koluyla birden sarılmış, sanki bırakırsa babam uçup gidecek," der Nur küçüklüğüne dair hatırladığı hayvanat bahçesindeki sahnede. (s.38) Yine bir yerde küçük çocuğun gözünden şöyle aktarılır: "Zaten annem sadece kendi güzelliğine değil, babam dışında hemen hemen hiçbir şeye fazla aldırmıyor." (s.97) Görülüyor ki Nur da aynı Nuri gibi karşı cinsin sonsuz ilgisini, sevgisini ve onayını almak isteyen bir kadının feda ettiği bir çocuk. Her ne kadar, Nur'un annesi, Melike Hanım gibi hastalıklı bir kadın olmamış olsa da Nur'un annesiyle ilişkisinin ruhunda açtığı yaraları, hâlâ taşıdığına babasıyla ve Tibet'le kurduğu ilişki üzerinden şahit oluyoruz.

Kuyuya hapsedilen öfke

Polisiye kurgunun bölünerek Nur'un anne babasıyla ilişkisine yer verilmesi, Nur ve Nuri'nin aynı meselenin farklı yüzleri olarak sunulması romanın aynı zamanda psikolojik bir derinlik kurmayı amaçladığını da gösteriyor bizlere. Buradan yola çıkarak, "kar kuyusu"nun sadece hikâyenin en gerilimli sahnesinin yaşandığı bir mekân oluşunun ötesinde, metaforik bir anlam da taşıdığını söyleyebiliriz rahatlıkla.

Romanda anlatıcı olarak Nur'un sesinin dışında duyduğumuz tek ses Nuri'ye ait, lanetini anlattığı bölümde, hikâyecinin anlattığı "kar kuyusu" öyküsü öylesine anlatılmış bir öykü olarak görülemez. Kuyuya hapsettikleri öfkelerinin, çocuklarına hücum etmesini engelleyemeyen, öfkeli ebeveynin hikâyesi…

Nur'un da aynı o bebek gibi tesadüfen bulduğu kuyu, metaforik bir içe sığınış ve korkularla yüzleşme olarak da okunabilir kanımca. Düştüğü kuyudaki tünelin sonunda yine kendi dükkânına çıkması; kendine dönüşünü, içindeki bastırılmış olanla yüzleşmesini simgelemez mi? Bu olaydan sonra düğümün çözülmeye başladığını görürüz. Nur için kâbusun sonu gelmiştir. Nuri'ninse aynı şeyi başarabildiğini iddia edemeyiz. Bir kere onun yaşadığı kıyaslanamayacak ölçüde büyük bir travmadır. İkincisi de Nuri'nin yıllarca annesinin telkin ettiği gibi "dili mühürlü"dür. O, sadece büyük bir felaketten sağ salim çıkabilmiştir, sonrasında kendi kurtuluşunu yaşadı mı, bu bilinmez.

Yazarın hastalıklı anne-çocuk ilişkisini farklı yönleriyle ele alması, romana psikolojik bir derinlik katsa da, bu romanı psikolojik gerilim romanı olarak nitelendiremeyiz.

Önceden bahsettiğimiz gibi hareketli polisiye kurguyu kesintiye uğratarak Nur'un geçmişine dönse ve şu anki hâlini analiz etmemizi sağlayacak ipuçları verse de ne Nur'un ne de Nuri'nin karakterlerinin yeterince derinleştiğini söyleyebiliriz. Bu nedenle "Kar Kuyusu" için daha çok hareketli polisiye kurgunun ön planda olduğu, heyecanlı bir gizem romanı demek daha doğru olur.